

41-ik sz. Okt. 14. 1866.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A kepeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai úton	Postával vagy házhoz hordással,
egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a köziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1866.
NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. ARAD. NYOMDÁJÁNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Az olasz és német háború főszereplői.“ — „A terítőn.“ (Költ.) *Dalmady Győzöttől.* — „A nagyravagyó.“ (Tört. beszély.) *Dedk Parkastól.* — „A khinai disznó s arany-fácán a pesti állatkertben.“ — „Kirándulás az Al-Dunán.“ *Reményi Károlytól.* — „Természettudományi levelek hölgyeinkhez.“ *Molnár Antaltól.* — „Az üvegről.“ — „Egy hét története.“ *V. K-tól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Uj-

donságok.“ — „Irodalom.“ — „Zeneművek.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

Képek: „Tegethoff.“ „Cialdini.“ „Lamarmora.“ „Hesz-szeni Sándor hg.“ — „Khinai disznók.“ — „Arany-fácán.“ — „A Herkules-fürdő gyógyterme Mehádián.“ (Rajzolta *Stuhlmüller.*) — „Buziás.“ (Rajzolta *Stuhlmüller.*) — „Képtalány.“

Ujdonságok.

—v.— (*Országgyűléstünk összehívásának ideje*) már nem lehet messze, miután Bécsből mindig azt híresztelték, hogy ez akkor történik, ha Olaszországgal megkötik a békét. Ezt már megtették s pedig következő főbb pontok alatt: 1. Ausztria belenyugszik, hogy Velence az olasz királysággal egyesíttessék. — 2. az osztrák császár lemond a „Lombard-Velence királya“ címéről. — 3. Olaszország 35 millió ftot fizet ezüstben, két év alatt. — 4. Olaszország Ausztria helyett magára vállal 62½ millió adósságot. — 5. A hadi foglyok mindkét részről kicseréltetnek. — 6. Minden műtárgyat, mely Velencéé, Ausztria visszaadni tartozik. — 7. Mindkét részről teljes amnesztia biztossittatik a politikai menekültek és szökevények javára.

— (*A magyar országgyűlést*) összehívó kir. levél összhangzó bécsi tudósítások szerint, még e hó folytán ki lesz bocsátva, s az országgyűlés november közepén kezdi meg ismét üléseit.

—v.— (*A hírlapírói egylet eszméje,*) melyet legelőször Greguss Ágost pendített meg s melyhez mi is örvendve csatlakozunk, mind nagyobb vizsgálgra talál. E tárgyban Greguss cikksorozat kezdett meg a „Hon“ hasábjain. Ez alkalommal megemlítjük azt, is, hogy Rottenbiller Lipót főpolgármester ur után már dr. Havas Ignác is a nyilvánosság terén bocsánatot kért a városházán a journalistika ellen intézett ocsmány szavaiért.

—v.— (*Az országos lelelügyi társulat elnöke,*) gr. Nádasdy Lipót lapunkhoz is küldött aláírási ívet ez igazán jótékony, sürgető szükségét pótolni óhajtó cél előmozdítására. Társulati tag lehet mindenki, a ki három éven át 1—5 ftot, rendes tag, a ki 6 ftot vagy többet s alapító tag, a ki egyszer mindenkora, 100 ft fizet e célra. Aláírásokat szerkesztőségünk is elfogad.

— (*A herceg-prímás*) a szélütés következtében még folyvást veszélyes állapotban van. A római pápa Esztergomba küldött távirat útján jelentette ki neki sajnálkozását.

—v.— (*A szerencsétlen mexikói császár hitveséről, Saroltáról*) szomorú tudósítások érkeztek Bécsbe, melyek szerint ugyan nem való, hogy e nagymivelt-ségű nő megőrült, hanem rögeszmében szenved. Alig ért Rómába, azonnal megjelent a Vatikánban s kérte a sz. atya védelmét, miután környezete — ez rögeszméje — meg akarja őt mérgezni. Csak másnap s hosszas rábeszélések után sikerült őt rávenni, hogy lakására visszatérjen, hol újabb s még erősebb roham érte, mert itt már azt hitte, hogy már meg is van mérgezve. Csak olyan vizet iszik, melyet jelenlétében merítenek a kutból s csak

gesztenyét, tojást s hasonlókat eszik, melyek a mérgezés lehetőségét majdnem kizárják. És férje Miksa császár mitsem tudva e szomorú esetről, csak most jelentette ki Mexikóban, hogy birodalmát semmi körülmény közt sem fogja elhagyni.

—v.— (*A csehországi háborúról*) még mindig hallhatni újabb érdekes részleteket. Így többek közt egy német lap azt állítja, hogy Ausztria a londoni „Times“ gazsága következtében veszttete el a szadowai ütközetet, miután ennek az osztrák táborban volt levelezője az osztrákok egész hadállását táviratozta Londonba s a „Times“ szerkesztősége néhány óra alatt szintén táviratilag mindent tudatott a porosz főhadiszállással. E vádat az angol lapok egyenesen ostobaságnak nyilatkoztatták, mert — igazságnak — az osztrák tábor titkait hogyan lehetett volna Bécsen keresztül táviratozni a nélkül, hogy az osztrákok az angol tudósítót föl ne akaszszák!

—v.— (*Klapkáról azt írják,*) hogy a porosz király a veres sasrend másodosztályu csillagos rendjével diszitette föl s hogy ezenkívül egy sziléziai birtokkal ajándékozta meg.

—v.— (*A Poroszországi magyar legióról*) a német lapok még mindig irnak. A többek közt azt mondják, hogy a magyar legió három tisztje nemrég Sziléziából az osztrák területre az ugynevezett „Münzerei“ nevű mulató helyrerándult, a hol őket a fegyveres fináncörök elfogták; a tiszték egyikének azonban sikerült megmenekülnie s ez Leobschützből száz lovasat hozván magával, társait: gróf Károlyi és Szabó kapitányokat kiszabadította. Azt is írják a német lapok, hogy a magyar legiót nemskára feloszlatták.

— (*Egressy Gábor emléké*) a nemzeti színház drámai tagjai a nemzeti színháznál fölállítandó szoborral kívánják megörökíteni, s e célból felhívást bocsátottak közre, adakozásra híván föl a hazai közönséget. A szobrot hazai művészszel fogják készíttetni.

— (*A kolera-járvány*) fővárosunkban végre szünőfélben van. Budán a járvány-kórházat is bezárták, mivel már nincs beteg.

— (*Az állatkertnek*) megnyitása óta közel tizenegyedfél ezer ft jövedelme van a belépti díjakból. E tény annyival örvedetesebb, mert az intézet egész évi kiadása — a jelen megállapítás szerint — nem megy egészen 13,000 frtra sem.

—v.— (*Táviratozni ezentúl magyarul is lehet,*) s pedig e hó 10-dikétől kezdve s pedig nemcsak Magyarország helyeire, de a világ bármely városába is, csakhogy a táviratoknak latin betűkkel kell írva lenniök, miket ugyis rendszeren használunk

Második évi folyam.

41. szám.

Oktober 14. 1866.

Az idei háboru főszereplői.

Tegetthoff.

Cialdini.

Lamarmora.

Hesszeni Sándor hg.

Az olasz és német háboru főszereplői.

Tegetthoff Vilmos osztrák altengernagy 1827-ben Marburgban született s már nagyon ifju korában lépett a tengerészeti pályára. Midőn a tengerészetet Velencében tanulta, egyik évfolyamban ott csak egyetlen tanulótársa volt, a dalmata születésű Mordini, ki 1848-ban olasz szolgálatba lépett s ki Persano oldala mellett csakhamar hajós-kapitány-nyá lett. A lissai ütközet alkalmával Mordini volt a „Ré d' Italia“ nevű olasz hajó parancsnoka, melyen hajdani iskolatársa, Tegetthoffal szemben halálát lelte. — 1857-ben Miksa főherceg, az osztrák hajóhad akkori főparancsnoka Afrikába küldé őt egy nehéz vállalatban, később pedig a főherceget braziliai utazásában kísérte. Tegetthoff neve először 1864-ben, a helgolandi tengeri ütközet után kezdett ismeretessé lenni, midőn a dánok ellenében kitüntette magát, a lissai győzelem pedig az utóbbi háboru egyik főhősévé tette őt. — Tegetthoff kellemes külsejű, kedves egyéniség, s nemcsak jó tengerész, de tudós államgazdásznak is mondják őt, kitől sokan Ausztria kereskedése felvirágoztatását várják. Annál meglepőbb volt azért a közönségre nézve a tudósítás, hogy a győztes hajóhadparancsnokot fölmentették állomásától, még pedig — mint a lapok írják — nem saját kérelme folytán.

Cialdini Henrik, az olasz hadsereg fővezére 1813-ban, Reggióban született s 18 éves korában mint tanuló részt vett az 1831-dikei fölkelésben, melynek elnyomtatása után menekülnie kellett. Később portugál, aztán spanyol szolgálatba lépett s mint katona kitünően viselte magát. Már alezredességig emelkedett ez utóbbi helyen, midőn hírét véve 1848-ban, hogy az olasz háboru kitört, mire felajánlotta *Durando* tábornoknak szolgálatát.

Az olasz hadsereghez ezredessé nevezték ki, azonban már az első csatában súlyosan megsebesült s így osztrák fogságba esett.

Egyéniségét tekintve Cialdini testtel lélekkel katona, de a mellett élces, szellemes és szeretetre méltó, mely tulajdonok együtt és egymás mellett ritkák.

A krímai hadjárat alkalmával dandárparancsnok volt s később a király hadsegéde lett, ki őt igen megszerette.

1859-ben ő szervezte a híres alpesi vadászokat (bersaglieriket), Palaestrónál hősiiesen harcolt s 1860-ban az annektált közép-olaszországi államokban ő vette át a parancsnokságot. Castelfidardónál

megsemmisítette a pápai hadsereget, Anconát elfoglalta s a nápolyi király seregeit Isermia és Sessa mellett megverte.

A német-olasz háboru kitörésekor Victor Emanuel azon hadsereg vezérletét bizta rá, melynek kitűzött feladata volt a Pó folyón átkelni s így a Mincio táján működő királynak segédkezet nyújtani.

Della Marmora Alfons olasz seregarancsnok, miniszterelnök s olasz külügyminiszter igen régi nemes családból származik s 1804-ben született s katonai pályájára 1823-ban lépett. Már 1848-ban kitünően harcolt Peschieránál s Victor Emanuel trónra lépte után hadügyminiszterré neveztetett ki, mely állásában ernyedetlenül munkált hona hadügyei javításán. A krímai hadjárat alkalmával ő parancsnokoskodott az olasz segélyhad fölött s az 1859-iki háboruban a király oldala mellett mint annak haditanácsnoka szerepelt.

Minden izében szigoru katonai szellem lengvén őt át, a szabadcsapatoknak, garibaldistáknak nem barátja, a kik ellen többször szigorral lépett föl, a miért azok nem is szeretik őt. Mint politikus a mérsékelt párt egyik vezére.

Sándor hesszeni és rajnai herceg és cs. k. altábornagy 1823-ban született, s legifjabb fia a hesszen-darmstadti hercegnek. Először orosz szolgálatba állott, minthogy II. Sándor, a mostani orosz cár az ő nővérét vevén nőül, sógorává lett, s ott a Kaukaszban hosszabb ideig harcolt a szerencsétlen cserkeszek ellen; azonban 1852-ben osztrák szolgálatba lépett s az 1859-dikei olasz háboruban több ízben kitüntette magát, nevezetesen a Montebello melletti ütközetben, azután pedig Solferino mellett, hol a cavrianoi posíciót sokáig erélyesen védte. Ezután ő volt az, ki Napoleonnal személyesen kötötte meg a fegyvernugvást.

Az utóbbi időben hazájában, Darmstadtban időzött, midőn a bonyodalmak kitörttek s midőn a németszövetségi katonai bizottság őt a bajorok, bádeniek, nasszauiaiak és egy osztrák dandárból álló szövetségi 8-dik hadtest parancsnokává nevezte ki, mely minőségében a győztes poroszokkal szemben szomorú szerepet kellett játszania.

Legközelebb pedig Goluchowszky Agenor polgári helytartó oldala mellé őt nevezték ki galíciai katonai kormányzóvá, a lengyel Goluchowszky miatt neheztelő orosz némi kiengeszteléseül.

A t e r i t ő n .

Hogyha a nap elérkezik, midőn
Ott fekszem majd én is a teritőn,
S hozzám lépnek, a kik ismertek itt,
S könyvet ejtve, e szókat rebegik :
„Élt, szeretett, igazszívű vala !“
— Akkor sirom nem lesz bús éjszaka.

Oh mert élni valódian, mikép
Nevünket a percek el ne vigyék ;
Hacsak egy-két embernek lelkiben
Űrt hagyni, mely betölthetlen legyen ;
A sir alól visszakívánjanak :
Ekkép élni nem kicsiny feladat.

Es szeretni valódian, a mint
Szent sorokban a biblia tanít ;
Másnak hagyni a vigaszt, a derüt,
S megtartani a rosztat s keserűt ;
Hallgatni a panaszok idején :
Igy szeretni nem utolsó erény.

És járnai a becsület utjain
Mindvégig úgy, hogy a tövis, a kin
Meghajoljon lépéseink alatt ;
Rózsát látni ott, hol véresepp fakad,
S visszaszólni : nincs baj ! kövessetek !
— Igy fáradni könnyű sors nem lehet.

Ha így szólnak, — oh akkor szívesen
Szállok sirba, az tudom zöld leszen,
Arcom bátran fordulhat ég felé.
A nagy napon, mely az ítéleté,
Sirkeresztem én is fölvehetem,
És mondhatom : itt van érdemjelem !

Dalmady Győző.

A n a g y r a v á g y ó .

Történeti elbeszélés.

II.

Ismét egy szép asszony.

Zolyomi alig érkezett Fehérvárra, Annától levelet kapott, melyben a forró szerelem epedésein kívül azon érdekes tudósítás volt, hogy a ki utána lött, nem volt más, mint Kone Márton uram, az ő férje, és hogy a városban rosztalták ugyan e dolgot, de még csak lépést sem tettek a megbüntetésre. Azonban egy váratlan pártjok támadt, t. i. az ifjuság egészen mellette van, s vezérük Köpeczi Miklós nála volt, s azt mondá: hogy ő maga és ötven jó társa kész bármely pillanatban életrehalálra Annáért és azon ügyért, melyet ő pártol.

— Derék asszony ez a kis menyecske, — mondá magában Zolyomi, a mint a levelet elolvasá, — s ez a Köpeczi éppen alkalmas lesz az én céljaimra — úgy hiszem, jó férj is lesz.

De még el sem végzé gondolatát, s már jelenték, hogy több ur jött látogatására. Erdélyi István, Cserényi Farkas, Mikó Ferenc, Haller István, Kékedi Zsigmond, Nagy Pál, Macskási Ferenc, Apafi György, mind a fejedelem udvari tanácsosai, jövének hozzá s mint sima udvari emberekhez illett, nyájas szavakkal mulattaták a nagy Zolyomit, kinek közvetve mindenik köszönettel tartozott jól jövedelmező fényes állásáért.

Zolyomi bár természetesen találta, hogy egy-két ismerőse meglátogatja, — hisz a fejedelem után

vagy mellett ő volt a legnagyobb ur Rákóczi birodalmában, — de meg nem foghatá, hogy ez a sok udvari ember mikép kerekedett össze nála ; tudta ugyanis, hogy ezek mind hivei Rákóczinak, s őt magát pedig szívében mindenik gyűlöli — vagy legalább irigységgel tekint fényes állására. Azonban szokott nyíltságával és legyőzhetetlen derült kedélyével fogadta őket, s már jó fél óráig voltak mind együtt, midőn Kassai István és Sárosi János uraim beléptek. Már ezeket a felvergöncöket éppen nem várta Zolyomi. Mi az ördögöt keresnek nálam ezek a feketébe öltözött majmok : — itélőmester és közügyek igazgatója ?

— Minő váratlan szerencse uraim ! tessék helyet foglalni.

De már csak egy szék volt és Sárosi állva maradt egész látogatás alatt, mi a fiskális direktor urat, ki kevély rátartó ember vala, mélyen sértett.

— A mi engem illet, nagyságos generális uram, én egyenesen felséges fejedelmünk meghagyásából jöttem, — mondá Kassai uram komolyan.

— Azt hiszem, mind abból jöttetek, gondolá Zolyomi.

— És felkértem a fiskális direktor urat, hogy lenne segítségemre ezen kényes küldetésben, —

mert ugyanis — minekutánna tudva vannak kegyelmed előtt az ország törvényei és fejedelmünk rendeletei, — hogy tehát a dologra térjek — —

— Kérem, tisztelt Kassai uram, ugyan kérem, térjen a dologra, mert szerfelett unalmasnak találok ezt a sok beszédet. Kassai is mélyen megsértve érezte magát e közbeszólásra.

— Folytatom tehát, hogy a fejedelem ő nagysága igen szívesen látja kegyelmedet, ha fővárosában, mint most is meglátogatja, és tudjuk, hogy a székekelyek generálisa és a hatalmas Zolyomi Dávid nem utazhatik egyedül, mint egy mendikáló

kedni. Ő nagysága nevében tisztelettel kérem, hogy ezt írja alá.

Zolyomi kissé elhalványult s pillanatig meghökent, aztán hirtelen visszakapva lélekjelenlétét, mosolyogva hajtá meg magát a komolyan körülálló csoportozatnak:

— Azt hiszem, uraim, kigyelmetek előtt nem újság ez irat, nincs is miért felolvasni, — én aláírom.

A többiek mozdulatlan álltak, de az öreg Apafi György melegen szorítá meg Zolyomi kezét és így szólt:

— Tudtam én azt, kedves öcsém, hogy te aláírod, s a mit rólad beszélnek, az mind csak árul-

Khinai ráncos disznók. (A pesti állatkort lakóiból. Szövege a 616 lapot.)

diákoeska; de hogy ilyen fényes és számos sereggel, egész banderiummal valaki az ország nyugalalmát háborgassa, a polgárok csendes kedélyét felzavarja, s alkalmat adjon mindenféle mendemondákra, azt a fejedelem ő nagysága senkinek sem engedheti meg.

— Miféle mendemondákra adok én alkalmat, Kassai uram? kérdé éles sértő hangon Zolyomi.

— Nem vagyck felhatalmazva e tárgyban részletesebb magyarázatokra terjeszkedni, hanem egyenesen küldetésem tárgyára térek; — vegye elő Sárosi uram azon iratot, im itt e reversalis, melyben ígélet van téve, hogy az aláíró az ország törvényei és végzeményei ellen soha sem fog csele-

kodás, — szereted a szép huszárokat s a mulatságot, s nem szeretsz társaság nélkül utazni, kissé tán büszke is vagy, de ez is magyar természet, ez minden bűnöd. Zolyomi az iratot aláírva, s magát Apafi uram ölelései elől elvonva — büszkén emelte föl fejét, homlokán egy-két ránc vonódott, szeméből a harag fénye szikrázott:

— Mondja meg Kassai uram küldőjének, hogy én Fehérvárra nem a fejedelemhez jöttem, — csak beteg sógorom Bethlen István látogatására tértem be; és soha sem hittem vala, hogy azon ember, kit beteg sógorommal a trónra emeltünk, néhány huszártól annyira megijedjen, s vén asszonyok beszédje után reversalist kérjen Zolyomi Dávid hit-

ségéről, ki életét és vagyonát oly sokszor áldozta érte. Ha ezt előre tudtam, vagy csak sejtettem volna, biztosítom kegyelmeteket, hogy Rákóczi György uram nem volna az ország fejedelme, Kassai uram nem volna ítélőmester és Sárosi uram nem volna fiskális direktor. — Ez utóbbi cynikus szavai őt magát jó hangulatba hozták, de hallgatóit nagyon kellemetlenül érinték. Ő azonban nem sokat törődött velök, hanem magát könnyedén meghajtva, az egész szolemnis társaságot magára hagyta, s más szobába távozott két csinos apródtól kísértetve.

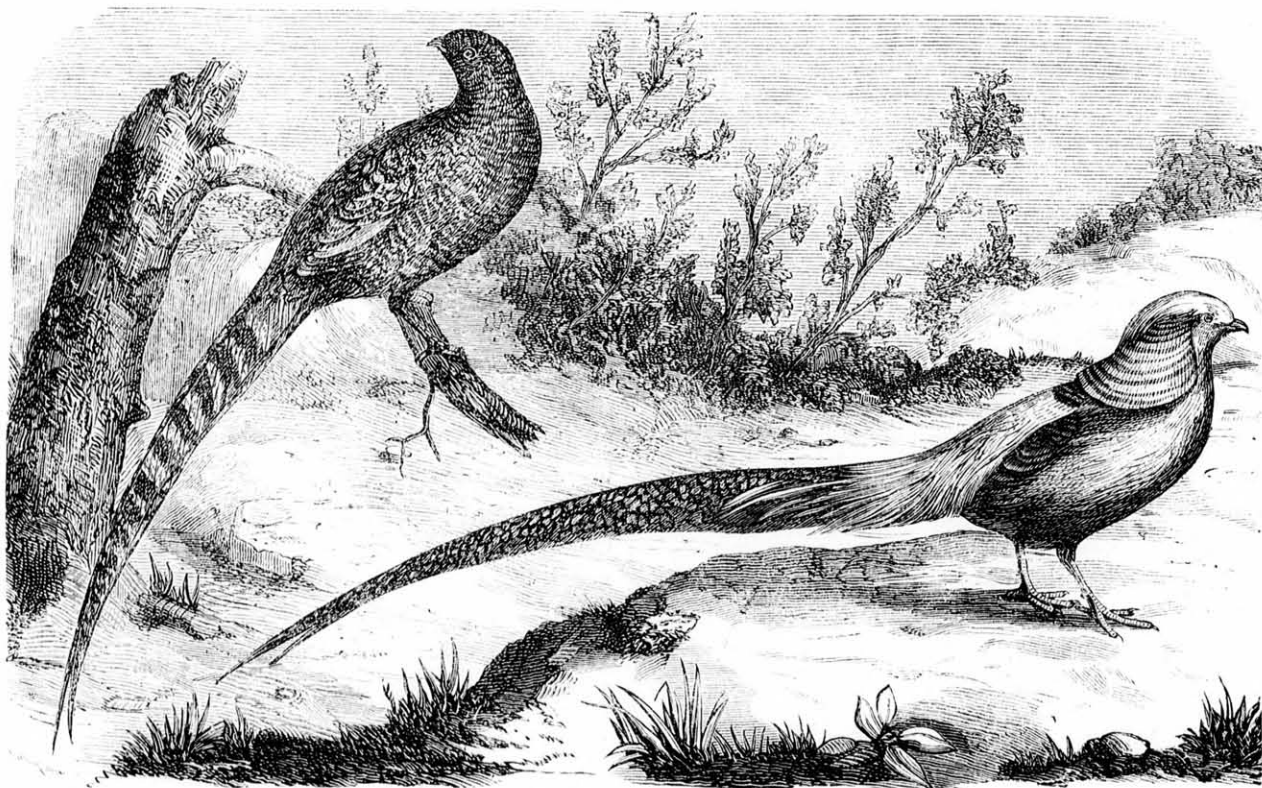
— No Apafi uram! örvendezzen hát, — szólótt Kassai.

látogatta meg, kinek neje, a gyönyörű Szécsi Mária, egyike volt Zolyomi szive választottjainak.

Ifj. Bethlen István száraz betegségben volt, abban is hala el később, de a mint bajtársát megpillantotta, egészen felderült. Beszéltek a régi szép időről, mely soha vissza nem tér, ifjuságuk reményeiről, nagyratörő álmaikról, aztán csatáikról, a megkergetett Eszterházy Miklósról, a rakamazi ütközetről, míg végre Bethlen István egészen elszomorodott.

— Látod barátom, mivé lesz az ember; még nincs két éve dicső csatáinknak, és ma alig tudok székemből megmozdulni!

— Hát én mozdulhatok-e, azt hiszed? Oh

Arany-fácán. (A pesti állatkert lakóiból. Szövege a 647. lapon.)

— Szegény, szegény fiatal ember. Ennek pusztulás a vége; felelt Apafi fejét búsan lehajtva, s aztán szép lassan elsompolyodtak, kiki hazafelé.

Zolyomi azonban igyekezett feledni ezt a politikai szomorúságot, s a fejedelem kislelküése még egyszer oly elbizottá tette. Gusztáv Adolf tanácsosának, Strasszburger Pálnak levelet irt, hogy csak az isten megsegitse, nem fogja ő elhagyni a protestánsok szent ügyét, s a székelyek és hajduk nagy részével bizonynyal meg fogja támadni a német császár hadait. Levelét végezve, s hadnagyainak rendelést téve, betegeskedő sógorát

nem, engem is fojtogat a rossz levegő. Rákóczi, kit mi ketten emeltünk a trónra, gyáva zsarnok, s garasait számláló izmaclita. Nincs benne egy csepp nemes vér. A lovagiasságnak még csak sejtelmével sem bir. Fél tekintetemtől, reszket kardomtól, melynek hatalmát ismeri és beteggé lett, hogy csinos huszárjaimat meglátta. Mindig csak alkuszik és mindig csak pénzt gyűjt; a fejedelmi méltóságra teljesen alkalmatlan, én legutolsó váram parancsnokától is több uralkodói képességet várok, mint a mennyi kedves fejedelmünkben van.

— Azt mondja nőm is, igazán mondom, egyforma az esetök járása. De a mi megtörtént,

azon változtatni nem lehet; nekünk nincs más teendőnk, mint engedelmessé válni. Különösen neked, kinek sok ellenséged van, és nőmnek, kitől — bár asszony — sokan félnek. Én már nemsokára bevégzem pályámat, de elöttetek még hosszú élet áll.

— Oh barátom, a te betegséged még meggyógyulhat, de az engem kinzó szörny csak erőszakkal rázható le. Én nem tudom, mi lesz a vége, de azt tudom, hogy én nem vagyok jó e mostani világba, e sima képű, hajladozó udvaroncok utálatom tárgyai; oh, ha láttad volna, mint állottak körülöttem e szolgai lények, bizony megszántad volna szabadságszerető hazánkat s független és büszke természetű nemességünket. Mivé sülyedünk oly rövid idő alatt! de én esküszöm az égre, hogy ilyesmi nem leszek soha.

— Helyesen teszi Zolyomi uram! — mondá egy szépségszerű női hang, ki nem más volt, mint az ifjúságában diszló szép asszony, Szécsi Mária.

— Asszonyom, jól esik lelkemnek e biztató szó.

Aztán a nő férje homlokát törle meg selyem kendőjével, s miután a beteg panaszkodott, hogy kisé fáradt, Halmágyi uram, az iródiák elvezette a belső szobákba.

— Oh Mária, mily boldog vagyok, hogy ismét láthatlak.

— Ha szived is oly hű az egyszer kedves tárgyhoz, mint lelked nagy vágyaid képeihez, akkor boldog a nő, ki megértett, s kit te szerelmeddel megajándékozál.

Zolyomi közelebb lépett a királyi termetű szép nőhöz, s kezét gyöngéden ajkaihoz emelve szólt:

— Oh Mária, mennyire szeretlek. Csak te, csak te vagy a világon, kiért mindenről le tudnék mondani.

— Nem Zolyomi, nem; nem kívánom én a le-

mondást. Szerezz meg mindent, mire vágyaid ösztönöznek, s mikor mindent megszereztedél, akkor én is tied vagyok, tied leszek, míg csak élek.

— Én tudom, hogy te ép úgy szereted a dicsőséget, mint én, és mégis körödben oly gyengének érzem magamat, elfelejtek mindent, csak szép szemid fényes tükrét látom, és csak biborajkaidra vágyom. Szép Máriám szólj, szeretsz-e még?

— Szeretlek Zolyomi — igazán szeretlek, s mindig csak rólad, egyedül rólad gondolkodom.

— Gondolkozol?! de hát vágyol-e, epedsz-e utánam úgy, mint én utánad?

— Tudod, hogy vágyainknak közös tárgya van. Előre — előre Zolyomi! A célnál én is ott leszek.

Szécsi Mária kissé megrendült a tüzes férfi bűvös közellété miatt, s remegve mondá e szavakat. Szemében egy könny reszketett, hisz ő is csak asszony volt, s aztán utolsó erejét is összeszedve gyorsan eltávozott.

Szobájába érve egy divánra dőlt, s néhány percig könyezett. Aztán felkelt, s felegyenesedve nagy tükre elé állott, — talán soha sem volt ily szép, mint e pillanatban.

— Vajjon ez-e az igazi? Vajjon Zolyomi az, ki végre is uralkodni fog rajtam? Ki tudja? Ugy tetszik, hogy most szeretem, igen szeretem, különben miért is könyeztem volna. De hősnek igen szerelmes, — nem eléggé nagy szív, mintha csak egy nagyravágyó kalandor volna; s mintha nem volna egészen fejedelmi férfiú, — én pedig csak olyat tudnék igazán szeretni. S pedig mily szép ez a Zolyomi — ah, nagyon is szép! — szeretem, szeretem — igazán szeretem! — S e szavai után is hullani kezdettek drága könnyei.

(Folyt. köv.)

Deák Farkas.

A khinai ráncos disznó és arany-fácán a pesti állatkertben.

Ez uttal két oly állat ismertetését óhajtjuk itt adni, melyek rokonfajai némileg házi állataink közé tartoznak, a mennyiben gondosan tenyésztett fácánainkat sem számíthatjuk a vadak közé.

Mielőtt a *khinai disznóról* részletesebben szólanánk, szükséges megjegyeznünk, miként különböző fajú disznainkat általán a vaddisznótól származtatják, bárha igen bajos lenne kimutatni, mikor kísérlték meg először ezt megszelidíteni. Egyébiránt ezen kísérlés nem lehetett nehéz, mert tapasztalatok bizonyítják, hogy a fiatalon elfogott vaddisznók könnyen szelidülnek, míg másrészt a

már megszelidültek korlátlan szabadságukban egészen elvadulnak. Amerikában például, hol igen nagyban s majdnem egészen szabadon tenyésztik a disznót, az némely rengetekben egész vaddisznónyjákat képez s általános szabályul állíthatni föl, hogy leghasznosabb házi állataink a mily könnyen térnek vissza ős vad állapotukba, ép oly könnyen szelidülnek is meg. Vaddisznókat Európa, Ázsia, Afrika és Amerika erdeiben bőven találhatni.

A mi a khinai disznót illeti, ez a szelid disznók legkisebb fajához tartozik; s **ertésnek** azért nem nevezzük, mert létezik több, serténélküli disz-

nó-faj is. Kicsiny volta miatt ezen fajt Európában nem igen becsülték volna, ha be nem bizonyodik, hogy másként igen közönséges, de nagytestű disznókkal való keresztezése következtében egy nagyon gazdaságos új fajt állíthatni elő. Tudtunkkal khinai disznót már hazánkban is kísérlettek tenyészteni, azonban hogy kereszteztek is volna vele, arról nem hallottunk s azért — ha állatkertünk szép példányai elszaporodnak, — alkalom lesz ennek végbevitelére is.

A khinai disznó majdnem csupasz, igen vékony s rövid szürke szőrű; lábai rövidek, teste hosszúra nyult, homloka olyanformán ráncolt mint a him selyembogár feje; hasa aláfityeg s majdnem a földet érinti; farka rövid; hátán kevés sertéje van s fülei aprók.

Az arany-fácán — állatkertünk ezen legszebb s legtöbbek által csodált egy pár madara — a tyúk-családjához tartozik, valamint a fácánok minden faja átalában.

Az arany-fácán tollazatának színompája következtében Európa vadon vagy megszelídítve élő madarainak legszebbike. Tollazata háta felső részén zöld, alsó részén s farka tövén ragyogó sárga, hasán pedig lángveres, minélfogva elég tarka.

Ezen kívül nyaka körül némileg felborzolható sárga, feketével szegélyezett tollazata van s szárnyain egy-egy nagy kék folt, mihez feje hátsó részén aranszinű tollesokor ragyog. Még hosszú farktollai sem egyszínűek, mert azok ragyogó barna alapján élén szürke pettyek láthatók.

Nem csoda tehát, hogy az ezen madárról csak tökéletlen adatokkal bírt rómaiak azt a valóságos fönixnek tartották, melyről Keleten ős idők óta a legkülönösb mondák éltek.

Ugy látszik, hogy az első arany-fácánok a 16-dik században déli Ázsia bátor meghódítóinak, a portugaloznak közvetítése útján kerültek Európába, hol azonban még mai napig eléggé ritkák, minnek oka az, hogy e madár igen érzékeny az időváltozás iránt, nagyon kényes szervezetű, félénk s a mellett nem szaporodik el oly könnyen mint a tyúk vagy a közönséges fácán, szabadban pedig, — kivált erdőkben — egyáltalán kivész. Mindazáltal azt tartják, hogy gondos ápolás mellett élél 12—15 évig.

Valódi hazája Khina, hol azonban szintén nem vadon, hanem házi állattá szelidítve fordul elő, s azt állítják, hogy egészen vad állapotban csak Szibéria déli részein találták.

Sárgás húsa épen oly jóízű mint a közönséges (phasianus coelestis) fácáné.

Kirándulás az Al-Dunán.

II.

(Az osztrák-magyar határ. — Adakale. — Milyen a Vaskapu? — Turnu-Severin. — A Cserna-völgye. — Mehádia s a Herkules-fürdő. — Karánsebes. — Buziás.)

Ki már Orvosúig jutott, annak ajánlom, hogy ne kimélje a fáradságot Romániába is kirándulni, legalább Turnu-Severinig. Fél nap alatt könnyű szerével s igen kevés költséggel sokat tapasztalhat.

Dunán vagy a szárazon itt egykép utazhat, sőt talán a Vaskapu miatt biztosabb a szárazon. A Széchenyi-ut még tart egy darabig, s a hozzá csatlakozó oláhországi ut is — dicsérettel legyen kímelve, — szintén igen kitünő.

A határ Ó-Orsován alul: a Duna és a vég Kárpátok között fekvő keskeny földrész, még mintegy 5 negyedórányira elhúzódik, semmi egyéb nevezetesen nem tüntetvén fel, csak az örállomások, melyek hajszálnyi pontossággal osztják be, hogy éber lakói derűre-borura felvigyázzanak; hanem azért mégis esik olykor és süt a nap, ha kedve tartja.

Van itt továbbá az országguttól jobbra, a Dunaljublban néhány hold ugynevezett semleges terület

is. Más oldalról a szerb partok és magas hegyek több szerb városkával és török erőddel, érdekes látványt nyújtanak.

Rövid órai utazás után elérjük Uj- vagy Török-Orsovát, melyet törökül Adakalénak hívnak. A Duna közepén egy jókora széles, de nem hosszú szigetre van építve e vár. Házai, mecsetje, a parancsnok laka, mind nagy elhagyatottságra mutatnak, látni a fatalis török indolentiát; másrészt pedig látjuk itt e faj taktikai ügyességét is, szemben ugyanis, a szerb parti hegyre mellékerődöt építettek, mely ideig-óráig biztos védelmet nyújt török uraiméknak a várban.

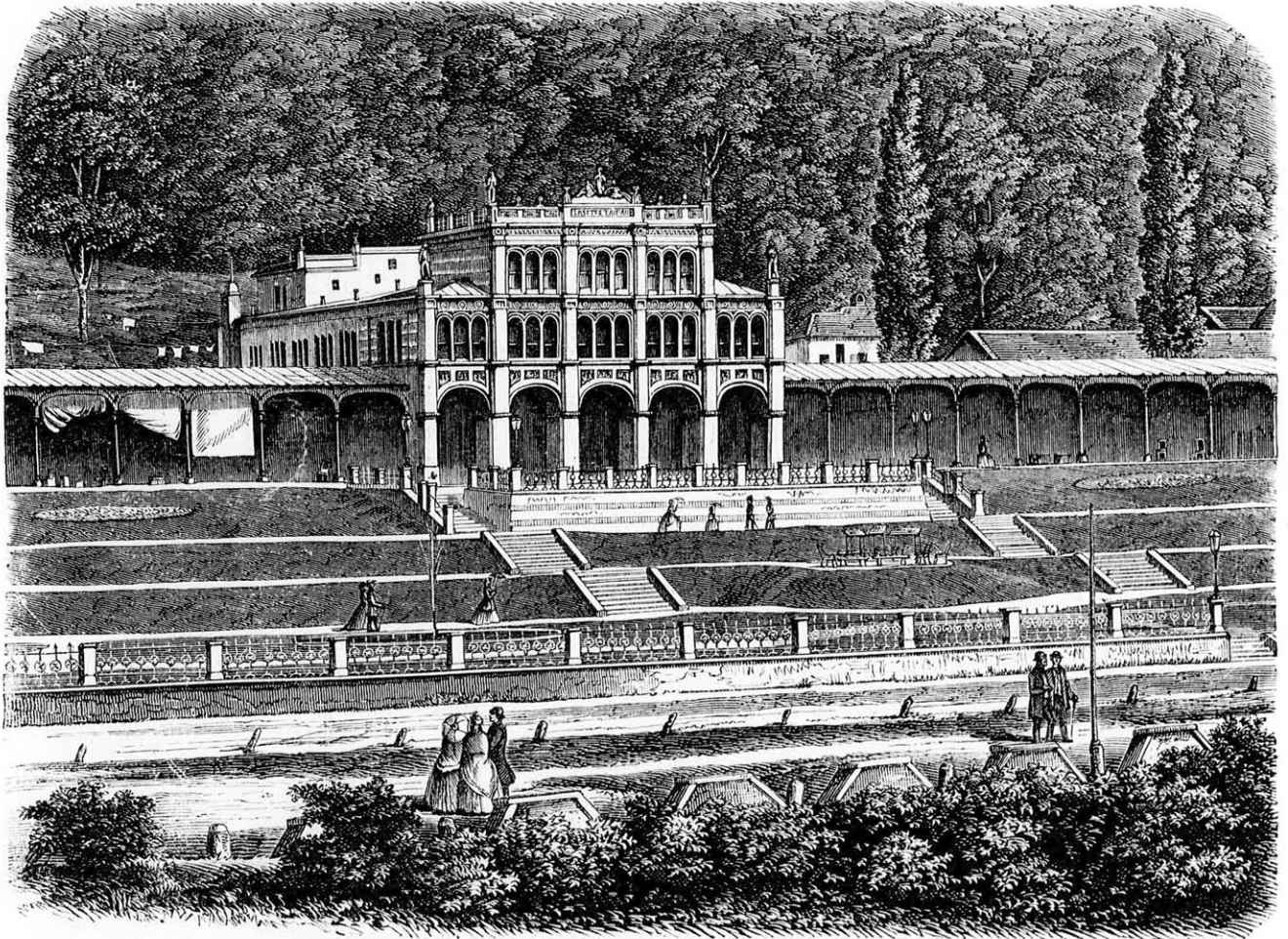
Ámde érdekesebb ránk nézve a most következő. Már elhagytuk a magyar határt Török-Orsován alul, midőn egyszerre csak egy természetes gát tűnik szemünkbe, gát, mely a Dunát egész szélességében elzárni látszik. A habok visszatérőnek, s csak ujjabb és ujjabb küzdelemmel jut-

hatnak tovább. Előrevetvén tekintetünket, látjuk, hogy bár néhol szakadozottan, mégis jó hosszú távolságra tart ez akadály; s mivel épen közép vizállás volt, tisztán kivehettük a sziklákat, melyek itt a Duna medrében valóságos láncolatot képeznek. Ime a Vaskapu! a főhatár kelet és nyugot között, melynek lerombolására elégtelen egyesek (mint Széchenyi) ügybuzgalma; ide népek és országok, nemzetközi erők megfeszítése volna szükséges, és sok millió. De szabad-e ott a milliókat sajnálni, hol azok csak igen kis kamatját képeznék a nyerendő megmérhetlen nagy haszonnak?!

vagyon nélkül, de jó neveléssel indítottak a világba.

Legtöbbet mutat a széles Dunasor, hol néhány emeletes ház, de leginkább a félig-meddig magyar dunagőzhajózási társulat fiók-hajógyára tűnik szembe. Itt van a csinos népkert is, melyben néhány kiásott római régiségen kívül Severin tornyának romjai látszanak. Továbbá kis vizállás idején, közel a népkerthez, sorban kivehetők az Appolodorus által Kr. u. 105-ben épített Traján hidjának oszlopai is.

A város két európaisabb külsejű vendéglője bent

A Herkules-fürdő társalgó-terme. (Rajzolta *Stahlmüller.*)

A Vaskaputól alig egy órányira fekszik a Duna balpartján Turnu-Severin. Kíváncsi voltam látni e román várost, melyről több turista egész elragadtatással írt. S most miután megláttam, ha valaki kérdezné tőlem, mit tartok felőle? így felelnék: A mai Turnu-Severinnek multja nincs, jelenre csekély, de jövője nagy.

Mert hallgatva azon történeti emlékekről, melyek Severin, Traján és más római caesarok nevét kötik e helyhez, a mai város — egy új, alig három évtizedes gyarmat, rám azt a benyomást teszi, mit egy teljes erőben lévő ifju látása tesz, kit apai

van a téren. A boltok igen egyszerűek, különben nagyrészt csak fabódékban és sátrak alatt foly a vásár. Ottlétemkor román vidéki szintársulat is volt a városban, színházul egy közép nagyságú szoba szolgálván.

Legélénkebb Turnu a mezei munkák bevégeztével, midőn a gazdag bojárok bejönnek, hogy terményeiket a több országból ide csődülő kereskedőknek eladják. A Dunahajózás ép a Vaskapu nehézségei miatt szolgál a város előnyére, mert akár alulról, akár fölülről jöjjön a hajó, meg kell állania.

S most térjünk vissza Orsovára, hogy kitűzött célunkhoz: Mehádiába juthassunk. A Vaskapun keresztül négykerekű, lapos kis gőzös szállítását bennünket.

Ó- vagy Magyar-Orsovától Mehádia alig van három órányira; mindenütt a legszebb uton, s folytonosan regényes szikla-bérczek között, a Cserna jobb partján utazunk. Pecsineszka faluntul, a Bela-Reka és Cserna (fehér és fekete folyó) egybeömlésénél a völgy kétfelé ágazik el, az egyik Mehádia mezőváros felé visz, s a Temest csakhamar utjába ejti; a másik pedig a Herku-

nyalják be. A fűvészt, miként Pávay tudós hazánkfiát, kivel e tájt jártam, magát kifejezve, rögtön felismeri itt a kacér Flórának mézstaját kedvelő kis kegyenceit; s mint specialitás csupán e környéken található egy fénybogárfaj: az ugynevezett *Luciola Mehadiensis*.

Itt eszembe jut koszorús költőnk, Sárosy Gyulának „Mehádián“ irt verse; mily találón mondja többek közt:

— — engem — —
A szép vidék varázsa
Mehádiára vitt.

Buziás. (Rajzolta Stuhlmueller.)

les-fürdőbe vezet. Ez a Csernavölgye, melynek zajgó patakja néhány mértfölddel fölebb, Oláhország éjszaknyugati csucsából származik le hozzánk, minden lépten nyomon gyönyörűséget árasztva szét.

Magát a szűk völgyet meredek festői szirttek alkotják, melyek a barna és fekete Jura-képlethez tartozó palás mészkőből állanak, imitt-amott áttörve az újabbkori szürke gránit által.

Ez óriási vadregényes szirt-labyrinth egyes csucsain örökzöld fenyők sudarai enyelegnek a játszi szelőkkel, míg a szirttek többi részzeit az ezüstlevelű hársak, a juhar, bükk- és kőrisfák ár-

Ott egy magas tetőről
Szemléltük a tetőt,
A földdel és az éggel
Merőn ölelkezőt.

Néztük, hogy kergetődzik
Az ér a völgyön át,
S a zöld fa fénybogárral
Hogy gyűjtja meg magát.

Itt egy üreg, mit a vén
Természet ujja vájt;
Amott egy szikla vörzik,
Talán a szive fájt.

S ime miután a tájat nagyjából megismertük, szólnunk kell még röviden magáról a Herkules-fürdőről is, mely kénoldatu gazdag hő-forrásainak gyógyerejéről már a rómaiak alatt oly híres volt, hogy ők hálából Herkules nevére keresztelték a helyet, s szobrokkal és templomok emelésével áldoztak az erősség geniusának. E műkincseket a vandalizmus később feldulta, de hogy nagyszereűek voltak, kitűnik azon példányokból, melyeket — miután Savoyai Eugen a tájat a töröktől megtisztítá — Hamilton végvidéki parancsnok, e fürdő ujabbkori felkarolója, kiásatott, s Bécsbe küldött.

A mult század vége óta aztán mindinkább emelkedék e hely, s tekintve mostani pompáját, s elgondolva többi fürdőink lassu haladását, mint a nálunk még lábra nem kapott vállalkozási szellem kifolyását, ugy hiszszük, miszerint Mehádiának eddigelé csak előnyére szolgált, hogy kamerális igazgatás alatt áll, mi különben a vendégekre nézve nem érezhető. Mindenesetre rend, kényelem és olcsóság uralkodik itt.

Lakházai (a Ferenc-József, Ferenc, Ferdinánd, Terézia s még néhány „udvar“ 4—500 családot képesek magukba fogadni; fürdőiben (Erzsébet, Karolina, Lajos, Ferenc és Herkules) 70—80 vendég fürödhetik egyszerre, külön.

És mily érdekes látni itt, a természet e bájhelyén, azt a tarka-barka vegyülékét a népeknek. A nagyszám persze Románia, Szerbia, Bosnia és egyéb török tartományokból kerül ki, s nők és férfiak egyaránt saját nemzeti öltözköket viselik.

Hogy továbbá a Herkules-fürdőnek remek sétányai, egyházai, nagyszerű vízvezetéke, árucarnokai, rendezett kirándulási pontjai vannak a „magaslatok“ és barlangokhoz, majorságba: mindez a fentmondott dicséret után ugyszólván magától értetik; ilyesmiknek egy jóra való fürdőből sem szabad hiányozniok.

Különös említést érdemel mégis a renaissance-stylü „Társalgó-terem épülete“, melyet ime rajzban is bemutatunk. Ezt alig két éve hogy fölépítették, s ugy tündérszerűségével, mint gyakorlati hasznosságával mindenkit méltán meglep. Homlokán nem hiában van felírva: „Saluti et lactitiae“; nagyszerű termei s egyéb kényelmei mindenkinek rendelkezésére állanak.

De szük e hasáb arra, hogy a Herkules-fürdőt, melyről szakértők füzeteket irtak, én bővebben

ismertessem; csupán a vágyat kívántam felköltetni másokban is, kik a Duna-Tiszához közel, könnyen szerét tethetik, hogy e szélső, de mégis első hazai fürdőt meglátogassák.

Visszafelé utamat Karán-Sebesnek vettem. Csinos határörvidéki város ez a Temes partjain, hol egykor a számüzött Ovidiusnak is megtetszett a természet. Mai nap különböző nemzetiségű polgárok valóságos nyárspolgári életet élnek itt, róluk és felettük atyáskodik a katonai kormányzat.

Lugost, Krassómegeye székhelyét, hol csekély számu, de kitűnő magyarok, továbbá magyar érzelmű vagyonos németek, és nagyszámu románok élnek egymással ez idő szerint jó egyetértésben, mindenki ismeri a földrajzból, kevésbbé ismeretes azonban a buziási fürdő, mely Lugos és Temesvár között az országuttól balra esik, s mely gazdag vastartalmu forrásaiért a magyar Emsnek nevezhető. Ide tehát elvezetem még a szives olvasót.

Egy terjedelmes, gyönyörű parkban van mind az öt itt talált hideg forrás, melyekből kettőt ivásra, hármat pedig fürdésre használnak. Kik a hidegviz-kurát nem szeretik, azoknak a nagy fürdőházban forralják az ásványvizet; kik azonban a hideget megszokhatják, azoknak ha valahol, ugy Buziáson áll módjukban, magukat öngyötörtetés nélkül edzeni. Két külön, svájci modoru, tükörfürdőkkel ellátott épület van e célra berendezve, melyeknek egyikét rajzunk mutatja. Felül ez épületek a veszélyes ásványgöz elpárologtatása végett félig nyitvák.

Hőmérséke a fürdőknek 6—10° R., hatása pedig, főleg gyöngült nőkre nézve, roppant nagy; innen van, hogy azon 7—800 vendégnek, kik nagyobbára az alvidékből seregelenek ide, rendszeren több mint kétharmada nőkből áll.

Az élet itt igen kellemes, bár nélkülözzük azon nagyszerű tájéket, mely a Herkules-fürdőt, vagy Balatonfüredet oly vonzóvá teszi.

S ezzel rövid uti-rajzomat be is fejezhetem, miután a bányavárosokat: Dognácskát, Bogrányt, Resicát, Oravicát, Aninát, Ciklovát, Szász-kát és Uj-Moldovát, tehát hazánk délkeleti csucsát le egész a Dunáig, mely tájat mint iparunk legfejlettebb gyúpontját, magam is érdekesnek tartottam megszemlélni, Asbóth Lajos ur, e lapok tavalyi számaiban már kimerítőleg ismerteté.

Reményi Károly.

Természettudományi levelek hölgyeinkhez.

II.

A cactusokról.

Mexikó fensíkjainak, a hajdani magas műveltségről tanuskodó azték várromok környékének, továbbá a Humboldt Sándor által oly megható élethúséggel leírt venezuela-i puszták és Peru déli részeinek vándorát önkénytelenül is bizonyos komor hangulattal tölti el a körülötte elterülő, sajátságos az egész táj jellegét meghatározó növényzetnek szemlélése, melyet még fokoznak az e helyekhez kötött szomorú történeti visszaemlékezések azok korból, midőn lakosaiknak gazdag városait, virágzó vetéseit s aranytermő hegyeit, idegen jövevények — kiknek ajkairól azonban a szeretet vallásának tanai hangzottak — rövid idő alatt pusztá romhalommá, kietlen sivataggá tették.

Az említett tájakon mindenfelé a *cactus* növény-családnak csodálatos idomu, a többi növényekétől eltérő belalkatu, s e mellett a leggyönyörűbb színezetű virágokkal elborított fajaival találkozunk. Ezen fajoknak tetemes része könnyű tenyésztés-módja s egyszerű igényei miatt — nem kíván ugyanis egyebet a nap forró sugarainak kitett száraz földnél — Európában is csakhamar elterjedt s ma már szobáink- és kertjeinknek leggyakoribb és legkedveltebb disznövényei közt foglal helyet.

Azon körülmény, hogy a 600-nál többre menő *cactus*fajok csaknem kivétel nélkül száraz, homokos és sziklás helyen élnek, ellentétben látszik lenni húsos belsejük s a benne foglalt nagymennyiségű kellemesen savanyu izü nedvvel, mely a sivatag utazóira s állatjaira nézve oly megbecsülhetlen értékű, hogy általa a *cactus* „a puszták növényforrása“ nevezetet érdemelte ki.

Természetesnek fogjuk azonban ezt találni, tekintetbe véve, hogy a növények nedvtartalma általában a levelek által párolog ki leginkább, ezek pedig a *cactus*oknál — egy-két levélnemű kinövésével ellátott faj kivételével — hiányzanak, a húsos *cactus*törzset bevonó hamvas-zöld kéreg pedig a nedvek kigőzölgését megakadályozza. E bőrnemű kéreg épen a legszárazabb helyeken élő fajoknál — p. a néha óriási nagyságu *dinnye-cactus*-nál — a legvastagabb. Ezekhez járul még, hogy a növény belsejében fogva tetemes vízmennyiséget fölvehet, mire az e tájakon több hónapig szakadatlanul folyó, ismeretes forró föld-övi esőzések a legjobb alkalmat szolgáltatják.

De ha *cactus*unk még így sem juthat a kellő

vízmennyiséghez, vagy ha korának előhaladtával húsos szövete megkeményedik, belsejében — hasonlóan a tenger koralljainak mérszemű váladékaihoz — kemény, könnyű és mégis tartós fa képződik, melyet a bennszülöttek tüzelésre és építkezéseknél használnak.

A *cactus*törzs kérgét különösen jellemzik finom sűrű szőrmezők, vagy az annyira veszélyes vékony és törékeny töviséből álló kinövései, melyek, ha némely *cactus*fajt vigyázatlanul megfogunk, a bőrbe hatolván, könnyű — de az u. n. *tuna cactus*éi életveszélyes — gyuladást is okozhatnak. Vigyázattal távolítják el a sivatag szomjazó állatai a *cactus*ról e kinövéseket s csak e mütétnek — mely őket néha egész életükre bénává teszi — bevégeztével izlelik meg hűsítő tartalmát.

Talán épen ezen sajátága a *cactus*nak okozza azt, hogy valamint eredeti hazájukban — a mint ezt derék utazónk, gróf *Wass Samu* írja Acapulco környékéről az *orgona-cactus* felől — úgy Európának déli tartományában is, a mi boggyótermő cserjéinkhez hasonlóan, a legjobb eleven kerítésre használtatnak.

Gyümölcsei diszkertjeinkben többnyire elsatnyulnak, vagy fanyar izüekké lesznek, eredeti hazájukban azonban kellemes savanyu izük van. E gyümölcsök befőzve mellbetegségeknek — a növénynedv pedig gyuladásoknál — gyógyszerként használtatnak. A *cactus*neműek két faja (a *tuna* és *cochenille-cactus*) azon kis rovarkáknak szolgál táplálékul, melyek a becses *carmin*-festék szolgáltatása által Mexikó lakóira nézve oly fontos kereskedelmi cikket képeznek.

Azonban épen nem ezen becses tulajdonságok tették a *cactus*t oly kedvessé „Flóra gyermekei“nek minden barátja előtt, hanem virágai, melyeknek hasonlíthatlan színompája annyira meghatja a természeti szépségek iránt fogékony keblet. E — többnyire nagy — virágok a sárga, vörös és fehér színnek legbájosabb árnyalataiban tündökölve harang- vagy csillagalakuak, belsejükben nagyszámu, hosszú és selyemszerű himszálakkal.

A *cactus*fajok virágzási ideje annyira különböző, hogy nagyobb diszkertekben minden hónapban találhatni nyílt virágokat, ámbár néhány fajnál a virágzási időszakok csak évek mulva váltják föl egymást.

Molnár Antal.

Az üvegről.

Az üveg kovasavas só, (silikat), vagyis tudományos fogalmak szerint kettőssó, azaz: a kovasavnak bizonyos aljakkali (basis) vegyi összeköttetése. Már a kovasav egymaga is, ha a természetben tisztán jőne elő, és ha ily alakban képesek volnánk azt megolvasztani, üveget képezne. De ezt nem tehetjük, mert a tiszta kovasav, a mely tulajdonkép fővény, megolvasztására a kemencéinkben előállítható hőmérsék nem elég nagy. De ha a kovasavval valamely aljat, pl. natrium, vagy kalium-éleget hozunk egybe, akkor aránylag könnyen olvadható lesz; azonban így nem ad használható üveget: gyakran átlátszatlan és könnyen feloldható; de ha meszet adunk még az anyaghoz, akkor ezen hiányok elenyésznek. Ezen itt említett alkatrészek egyikét vagy másikat számos más anyaggal helyettesíthetni, kivéve az egy kovasavat, a melynek mindig jelen kell lenni; a földolog ezen helyettesítésnél csak az, hogy mindig legyen a kovasav mellett legalább egy égvény (alkali) és egy föld jelen. Az égvények (kalium natrium) a földekkel, (mész, keserföld, agyag stb.) bizonyos tekintetben homlok-egyenest ellenkeznek. Ugyanis a mig amazok, főleg a natrium, könnyen folyóvá teszik az üveget; addig a földek, leginkább az agyag s legkevésbé a mész, ellenkezőleg hatnak.

A fémélegek szintén az égvények szerepét játsszák, de más tekintetben — szint kölcsönözvén az üvegnek — károsan hatnak. Némely fémélegek azonban közvetlen használatnak pl. az ólom és zink (horg) éleg, minthogy nagy lágyságot, mi által könnyen csiszolhatóvá lesznek, szebb fényt és nagyobb sugártörési tulajdonságot kölcsönöznek az üvegnek. Ennélfogva az égvények és fémélegek bizonyos határig az üvegekészítést könnyítvén s a tüzelő anyagban is gazdálkodhatván, célszerűen alkalmaztathatnak, de ezen határokat átlépve, veszt az üveg jóságából.

Az üvegyárakban, mint a hol most is leginkább bizonyos régi receptek szerint dolgoznak, nem igen tartják magukat a vegytan által szigoruan meghatározott mennyiségi és minőségi arányokhoz s hogy mégsem teszik hasznávehetetlené az anyagot, onnan van, hogy azt, a mit a gyáros tudatlansága ront, a természet jóvá teszi, vagy legalább kipótolja; ha pl. sokat vett az égvényekből, a nagy hőségben a fölösleges elpárolog. Azonban néha még is megjárták; mert van eset reá, hogy oly rosz üveget készítenek, a mely még a légkör behatásának sem képes ellent állni: a tökéletes

fehér üveg a nap sugarai befolyása következtében megvörösödik (mangan-tartalom miatt), vagy pedig elhomályosodik, s a szivárvány minden színét mutatja az égvények nagy mennyisége következtében.

Alkatrészét véve tekintetbe, az üveget két nagy csoportra oszthatjuk: ólmot tartalmazó- és ólmot nem tartalmazóra. Az ólmot tartalmazókhoz tartoznak: a *flint üveg*, a mely optikai célokra, főleg a szintelenítő (achromatisch) üveglencsék előállítására használtatik; a *kristály üveg*, különösen tisztasága és fénye által tűnik ki; a *strassz*, így nevezik a drága kövek utánzását, és végre a *zománc üveg*, (email) oly könnyen olvadható üveg, a mely bizonyos anyagokkal vegyület következtében átlátszatlaná lesz. Minden egyéb üveg tehát a közéletben általánosan használt tárgyak, pl. az ablak-üveg, a közönséges tükör stb. ólmot nem tartalmaz. Egyébiránt az ólommentes üveg főbb alkatrészei ugyanazok, mint az ólmot tartalmazóé.

A kovasav, fővény alakjában, a mint ezt az üvegyártáshoz is használják, igen el van terjedve; azonban ritkán oly tiszta, hogy azt tisztítás nélkül használni lehetne. A fővényhez rendszeren mész és agyag van vegyülve. A tiszta mész maga is az üveg alkatrésze levén, nincs káros befolyással az üvegre; de van az agyagnak, főleg ha nagyobbacska mennyiség van jelen. Mindezen anyagoktól meglehet a fővényt tisztítani; az agyagtól vizzeli kimosás által, a mészben jelen levő vastól pedig sósavvali kezelés által, azonban ezen megtisztítás néha annyiba kerül, hogy nem érdemes alkalmazni; ezért némely helyeken tüzkő, quarc, opál stb. összezuzott porát használják, más helyekre pedig néha messziről viszik a fővényt, így pl. az angol üvegyárnokok a fehér üveghez Ausztráliából vitetik. Ott, a hol kőzeteket használnak fővény helyett, azokat, hogy könnyebben össze lehessen zuzni, miután arra készített kemencékben kiizzították, hideg vízbe hánnyják. Ezen izzításnál egyszersmind az is kitűnik, hogy van-e a kőzetben vas? ha színét nem változtatja, nincs benne vas, a miért is a piros színt mutató darabokat, mint vastartalmuakat, eltávolítják.

Az égvények közül régebben a szénsavas kaliuméleg, vagy is a hamuzsir játszta a főszerepet; jelenleg azonban, a hamuzsir előállítására roppant mennyiségű fa kivántatván, a szoda (szénsavas natriuméleg) pótolja a helyét. Ezen só sziksónak

is neveztetik, és sok helytt, pl. nálunk is, a földből virágozik ki; azonban, használata nemcsak az üveg-, hanem a szappangyártásnál is nagyban törtévé, —

Leblanc feltalálása után, a francia forradalom alatt, — legnagyobb részt konyhasóból állittatik elő.

(Folyt. követc.)

Egy hét története.

— Október 12. —

(VK.) Ez a hét föltámadás ünnepében részesíté a „Zenészet Lapok“-at. Hogy lapok születnek és hálnak meg — ez a mi időszi sajtónkban igen közönséges dolog; sokkal nagyobb ritkaság találkozní egy irodalmi Phoenixxel, mely hamvaiból támadt föl.

A mi nyájas éghajlatunk különben is igen rideg a szépművészeti szakközölönyökre. Sokan megpróbálták (egykor Egressy Gábor is) az elmélet földjén jó magokat hinteni el, melyek ki is zödeltek, de az aratás mindig elmaradt, dér és fagy hamar tönkre tették az egészet. Voltak másnemű kísérletek is, a képzőművészetek érdekében, de azoknak sem volt jobb sorsuk. A „Zenészet Lapok“ legtovább kiállták a hideget. Ábrányi Kornél olyan szívós kitartással, melyet tisztelnünk kell benne, hat évig tartotta fel e közölnyt, de végre a részvétlenség rajta is kifogott.

Mit akarnak a derüre borúra szaporodó dalárdák? mivel táplálkozik a csárdás és polka-szerzők légiója? hol az a zeneművelt ifjuság, melyet a conservatorium évtizedek során nevelt? mi érdeklí a hangversenyzők sűrű táborát, ha még egy szerény és olcsó zenei lap sem tud megmaradni e földön? — kérdeztük öt hó előtt, midőn Ábrányi letette a tollat, s bezárta a szerkesztőségi irodát.

E lap megszünése szégyen volt mindazokra, kik szeretik magukat úgy képzelní, mint kik a zenével alaposabban foglalkoznak, s valami egyebet is óhajtanak a népdal- és csárdásnál. De különösen szégyen volt a dalárdákra, (mert ilyen lehet már nálunk is vagy hatvan,) melyek, ha egy-egy dal-estély rakott asztalai körül összegyültek, rendesen dalármázó lelkesedéssel üritettek poharat a hazai zeneügy *magasabb érdekeiért!* Mikor a zenede múlt évi nagy ünnepeit ültük, s láttuk elvonulni azt a tömött sorú énekes-sereget, melynek minden tagja oly nemes büszkeséggel dülleszté ki föllantozott mellét, s mikor láttuk tarka lobogóikat mind megannyi kiáltó jelszavakkal: azt hittük, az ég ma holnap nálunk is teli lesz már hegedükkel!

S nem telt el egy év, s a zenei lap megszűnt.

A sok szóköpenyt — hangzatos frázist — dalárdáink rá teríthették, szemfödél gyanánt.

De a leányzó nem halt meg, csak aludt, s múlt

vasárnap Ábrányi Kornél sokkal díszesebb köntösben mutatá be újra a világ előtt.

Vajjon ez újra kezdett pálya szebb és állandóbb jövőhöz vezet-e? — meg fogjuk látní. Részünkről örülünk, hogy ismét megindult, mert a hazai zeneügyeknek szükségök van egy szakközölönyre, kivált ha ez a szakközölöny képes leend az alaposabb képzettséget terjeszteni azon a téren, hol ma még leginkább csak a lenge műkedvelőkódés uralkodik.

Mivel ez a hét különben is nagyon meddő volt érdekesebb történetekben, — a társasélet sem élénkül, az országgyűlést sem hívták össze, a mint a bécsi hírek susogták, s a könyvpiacón sem tűnt föl egy csomó naptárnál egyéb, — meg fogja engedni a mindig szives olvasó, ha ezuttal a zenénél maradunk, s kölcsön kérünk valamit a jövőtől, szólva egy híres dalműről, melyre most készülnek a nemzeti színháznál.

Ez a Wagner Rikárd „*Lohengrin*“-je.

A zene barátai jól ismerik a „jövő zenéjének“ e híres hősét, ki évtizedeken át két szenvedélyes táborra szakítá a szelid Németországot, mely táborok tollvitézei aztán naponkint oly ellenségesen rohantak egymásnak, hogy e zenészet sok éves háború zajával és füstjével teli lett a művelt világ.

Csak kitünő lángelmének lehetnek oly szenvedélyes barátai és ellenségei, mint neki voltak és vannak ma is. Az egyiknek szemében bűnbak, a másikéban eszmény. Egyik isteníti, a másik ócsárolja — nyugodtan senki sem beszél róla. A mindenben higgadt Németország egész idegessé lett midőn nevét kiejté, s ha Bismark rövid idő alatt gyorsan ki nem növi magát, hogy a rég alvó Germániát üstökénél fogva rázza föl hosszas, zsibbadt politikai álmából: még ma is Wagner Rikárd az egyedüli lény, ki a Rajnától a Visztuláig élénkebb izgalomba bírja hozni az alapos gondolkodás embereit.

Most a múzsának nincs már ily hatalmas szerepe; a diadalmasan küzdött fegyverek zaja visszauté a szent berkek csendjébe; de csalatkozónék, a ki azt hinné, hogy a Wagner-harcnak ezzel vége van; egykor, ha majd a porosz sas hatalmas szárnyai békésen borúlnak az egyesült Németor-

szág földjére, az „egy akol és egy pásztor“ e boldog harmóniáját is az a küzdelem fogja legelőbb megzavarni, mely a jövő zenéje mellett és ellen újra föltámad. Ez a szakadás túl fogja élni a politikait. Mindenben egyesülhetnek a németek, csak ez egyben nem.

Szerencse, hogy mi szépen kívül esünk e lázas harcban, melynek eddigelé csak szele ért hozzánk, de a mi épen elég volt arra, hogy egy csomó embert nálunk is elragadjon.

Azonban természetes volt a vágy, megismerni ez ezerszer agyon-magasztalt és tizezerszer agyondorongolt lángelmét.

A színház jelen igazgatója néhány év előtt igyekezett e vágyat beteljesíteni, s meghívtá Wagnert egy pár hangversenyre a nemzeti színházhoz. Mindnyájan omlékezünk e zajos, elragadtatott estékre, midőn e finom, szellemdús arcú kis ember — egy zenetábor élén — a leghatalmasabb orchestrális művek hangárjait zúditotta ránk. Hogy megfáztunk akkor a légben lovagló Walkürok üvöltéseitől! hogy fölmelegedtünk Elsa lakodalmi indulóján! s mily különös metaphisikai gondolatokba estünk (akármily képtelenségnek látszék is) a „Faust“ nyitány csodálatos hangjaitól.

De mindez csak fokozá bennünk a vágyat, hogy ezt a genialis költőt jobban megismerjük.

Hisz akkor mit hallottunk tőle: egyes dalokat, operai töredékeket, nyitányokat, szóval részeket, tőle, ki azzal büszkélkedik, hogy egész művek összhatásaiban keresi a dicsőséget?

Azóta hányan sürgettük a nemzeti színház igazgatóságát, hogy a játékrendben adjon helyet Wagner műveinek is.

Volt panasz, gyanúsítás elég, s az öreg Erkel karnagy széke — a habozás és késlekedés miatt — úgy tünt föl, mint akadálykö e zenehős diadalútjában. Az apostolok, kik rendesen túlhajtják az ígét, kimondták az ítéletet, hogy a nemzeti színház a hátramaradást képviseli, mert nem ad helyet az ő reformátoruknak.

De ma már arra készül, hogy helyet adjon, s „Lohengrin“ tán még e hóban színre kerül.

E dalmű jól van választva. Szövege bájos rege, s zenéje tiszta, s egészen ment azon túlzásoktól, melyekbe minden újító bele esik, ha ellenségei nagyon ingerlik.

De vajjon a „végtelen dallam“ meghódítja-e könnyen azt a közönséget, mely gyermeksége óta elaprózott körszólásokban, tarka változatokban, s olvadékony áriákban élvezte a dalművek költészetét? Ez a kérdés merül föl most, még Wagner híveinél is, az előadás küszöbén.

Nézetünk szerint: minden attól függ, hogy adják elő.

„Lohengrin“-nek hódítania kell, mihelyt előadása méltó a szerzeményhez; de kétségtelenül kudarcot vall, ha gyöngén mutatják be. Nekünk alkalmunk volt e művet két külföldi színházban hallani. Az egyikben majd szétásítottuk magunkat, s ha valaki füttyülni kezd, bizonyára mi se rösteltük volna folytatni, hogy megboszúljuk unalmunkat, míg a másikban tiz kezet is óhajtottunk volna, hogy valamennyivel hálásan tapsolhassunk a gyönyörért, melyet e mű költésze nyújtott. Amott kontárok énekelték, itt művészek — ez okozá e szélsőségig ellenkező hatást.

Épen a nagy színi alkotások vannak kitéve a veszélynek, hogy az előadás könnyen tönkre teheti őket. Semmi sem unalmasabb például, mint Shakspeare-t hallgatni gyöngé színészektől, kik a szenvedély nyelvét nem értik. „Lear“ csak nem izetlen bohózatnak látszanék, ha műkedvelők játszanák. A nagyot szörnyen el lehet rontani, a közepszerűt kevésbé.

Igy van Wagner dalműveivel is.

Ha a zenekar nem fog játszani elég szellemmel és kifejezéssel, ha előregedett énekkarunkat meg nem erősítik, (például a zenede és színi tanoda jobb növendékeivel), akkor egyes magán szereplők sikere nem fogja megmenteni e dalművet, melyben igen nagy súly van fektetve épen a hangszerekre és karokra.

Ne sürgessük hát nagyon az előadást. Sürgessük inkább azt, hogy igyekezzenek betanúlni minél szabatosabban. Jobb későn, mint hamar, de rosszúl.

Általában ezúttal a közönség műizlésében jobban bizhatunk, mint az előadás erejében. Az a közönség, mely Beethoven „Fidelio“-járá rendesen tolong, s mely a kilencedik symphoniát mindig nagy tömegben hallgatta: ezúttal is hoz magával annyi műértelmet, a mennyi mindenkit képessé tesz ily eredeti alkotások élvezetére.

Mutassunk tehát előre a szírtre, mely a hajótörést leginkább előidézheti, s ez a karok gyöngé volta. Ezen segíteni kell, s segíteni annyival inkább, mert ez nemcsak nagy művészeti, hanem egyszersmind jelentékeny pénzkérdés is a nemzeti színházra nézve.

Ha „Lohengrin“ előadása sikerül, a mint sikerülnie kellene, akkor a játékrend Wagner műveiből egymás után igen hatalmas dalművekkel gazdagodhatnak. S ez megérdemli, hogy a karnagy minden lehető erőt összeszedjen, s az igazgatóság ne kiméljen egy kis költséget a kiállítás díszétől.

Ha nem sikerül, a sok (de félszeg) fáradozás után is ott leszünk csak, a hol valánk: nem fogjuk megismerni Wagner lángelméjét, vagy a mi még rosszabb — igen sokan félre fogják azt ismerni.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

⊙ (*Mexikói játékosok.*) A mexikói nép nagyon ünnepszerező; hetenkint legalább egyszer ürügyet keres ezt vagy azt a szentet megünnepelni, semmit sem dolgozni, s a napot kedvence mulatságai-val tölteni. Ilyenkor aztán a boltok bezáratnak s a játékházak megnyílnak. Vacsernye után minden ember a főtéren van; a bikaviadal a közönséget dühösen harsogó zenével hívja s a kakasviadatok és a lóversenyek is kezdődnek. Európai módra szervezett pályagyeppek nincsenek. Ünnepnapi délután a környék lovasai a legnépesebb helyekre gyülekeznek, kettes-négyes csapatokban futtatják lovaikat, egymással s a közönséggel fogadva. Gyakran azonban csak úgy utközben, két egymással találkozó lovas versenyt rögtönöz, s tanuk és közönség nélkül futtat magánfogadásért, nem is szenvedélyből, hanem csupán és egyedül pénznyerés végett. Játsszani, nyerekedni, ez Mexikóban az örökös, a változatlan cél. A mexikói minden alkalmat felhasznál, sőt ürügyet teremt a játékokra s e szenvedély mindenféle képen nyilatkozik. Ha ez forog szóban, az emberi szív minden más hurja elnémul. A mexikói a világ legnagyobb kártyása. Őrült összegeket nyernek és vesztenek a játszók, egész vagyonukat felteszik egy kártyalapra a nélkül, hogy egyetlen arcizmus mozdulna, hogy hangjok legkevésbé is változnék, hogy cigarettájuk hamvát indulatosabban vernék le, hogy egyetlen bosszús vagy panaszos szót ejtenének, s hajszályaira is eltérnének a tulhajtott mexikói udvariasságtól. A magánházakban folyton folyó játékot nem számítva, a környék nagyobb városaiban évenként kilenceszer-tízszer gyűlnek össze husz mértföldnyi kerületből a játékosok. Ilyenkor aztán játszik az egész világ, ifja, örege, szegénye, gazdaga. Elenyészik minden tartózkodás, minden illem és tekintet. Ez elfogadott dolog. Történnek aztán nevezetes események, melyekhez képest a németországi fürdők játékadomái gyermekségek. Jő egy-egy *hazendero* pompás lovon ragyogó öltözékben, aszó szoros értelmében arannyal terhelt öszvérekkel, — visszatér gyalog, kopott ruhában és oldalpillantást vetve meg el a *hazienda* mellett, mely ma reggel még az övé volt, s elveszett a játékon. De panasz nincs ajkain, játszott s ezzel vége. Csoda-e aztán, ha ily emberek a hegyek közé mennek s kezökben revolverrel állítják meg és fosztják ki az utast? A mexikói demoralizációt nagy részben a

játék fejtí meg. A francia hadsereg több tisztje is bele vesztett s mindenki csak méltányolhatta Bazain tábornagy parancsát, melylyel a francia egyenruhának bármily játékházban megjelenését szigorúan megtiltá. A csábítás egyébiránt igen nagy. A zöld asztalon valóságos aranydombok emelkednek, melyek a szemet kápráztatják. — A szerencsétlen játékosnak, hazatértekor nem kell izgalmas családi jelenettől tartania; felesége a rossz hírhallására nem tépi haját, hiszen tudtával, beleegyezésével játszott férje, kinek nyerepményében ő is fogott volna osztozni, s most hasonló philosophiával türi a veszteséget. A játéktörténetek a társalgás rendes tárgyai; játék és háboru, vadászat és szerelem, ezek forognak többnyire szóban. Nem egy lehetetlen látszó házasságot tett a kártya véletlen fordulása lehetővé, mely viszont nem egy boldogsággal kecségető házasságot hiúsított meg. Ha valamely merész és szerencsés játékosról van szó, a lyánkák szemei villognak, a legyező gyorsabban mozog, suttogás, *sensacio* keletkezik.

—v— (*Gazdag újságok.*) Hogy mily jövedelmek lehetnek a nagyobb amerikai lapoknak, az alábbi számok világosan mutatják. 1865-ben az előfizetési díjakon kívül csupán hirdetésekben a „New-York Herald“-nak egy millió 300,000; a „Tribune“-nek 600,000; a „New-York Times“-nek fél millió ft jövedelme volt. Ily jövedelmek mellett nem esodálhatjuk, hogy Bonnett, a „Herald“ tulajdonosa márvány-palotát építtetett szerkesztősége számára s hogy van olyan dolgozó társa, a kinek egy éven át 120,000 ftot fizet, míg nálunk már jobban díjazott s nevesebb hirlapíró legfőlebb 150—200 ftot kaphat havonként.

—v— (*Mennyi vasut van a világon?*) A boldogult Németországnak volt 3370, Angliának van 2506, Franciaországnak 1667, az osztrák örökös tartományoknak s Magyarországnak együttvéve 820, Spanyolországnak 520, Oroszországnak 471, Olaszországnak 425, Belgiumnak 250, Svájcnak 161, Svédországnak 76, Németalföldnek 65, Törökországnak Egyiptommal 60, Portugáliának pedig 40 mértföldnyi hosszú vasutja van. Erdélynek Norvégiának, Dániának s Görögországnak még nincsen vasutja.

— (*A szakáll történetéből.*) A hosszú haj és szakáll már a legrégebb korban különös ismertető jellül szolgált. Az északi népeknél csak a legfőbb

nemeseknek volt megengedve a hosszú hajviselet; a keletieknél a szakáll elvesztését a legnagyobb gyalázatnak tartották. A borotválás a törököknél valaha a legszigorubb büntetést képezte. Hasonló vélemények voltak elterjedve a keresztény népeknél is. Balduin edessai herceg nagy összeg pénzért zálogosította el szakállát, s atyja kifizette az adósságot, csak hogy fiát megmenthesse azon rendkívüli gyalázattól, mely szakállának elvesztése által érte volna. Spanyolországban is sokat adtak a szakállra, s a spanyol nemesek e tekintetben semminekü tréfát nem tültek. A monda szerint, midön Cid Rai Dios meghalt, s kiterítve feküdt, egy zsidó, a ki igen gyülölte, oda ment koporsójához s meghuzta a szakállát; a halott erre felkelt, s mellette fekvő kardját kirántotta, mire a zsidó rémulve szaladt el; a halott ezután ismét nyugodtan visszafeküdt koporsójába, a zsidó pedig keresztény hitre tért. — Az első angol forradalomban a puritánus demokraták, mivel a király és hivei hosszú fülteket viseltek, rövidre nyiratták hajukat, ellenben szakállukat megnövesztették, a mi pártjelvényül szolgált. Dacára hogy lehetőleg egyszerűen öltözködtek, szakállukra nagy gondot fordítottak s némelyiköknök naponként több óráját igénybe vette a szakáll fodorítása; egy gazdag kereskedő csak azért fogadott magának felolvasót, hogy e hosszú műtét alatt ne unatkozzék.

— (A hirlapokról.) Az első hirlap alapítójának Caesart tartják, a ki Pompejus legyőzése után elrendelte, hogy a senatus és a népgyületek határozatai kihirdetessenek. E hirdetményeket ugyan voltaképen nem lehet hirlapnak nevezni, mert csak a beszédek és törvényjavaslatok kivonatát tartalmazták, hanem az eszme meg volt adva, s gyorsan fejlődött tovább. Már Ciceró megemlékezik bizonyos Cressusról, kinek lapja igen el volt terjedve; ez már mindenféle híreket hozott, közölt színházi ujdonságokat, gyászjelentéseket elhunyt nevezetes egyéniségekről, hűségök által kitünt kutyák történeteit, stb. Nagyszámu másolók foglalkoztak e hirlapok leírásával, s a gazdagabb rómaiak ebéd alatt olvastatták föl maguknak. A császárság átalakította a hirlapokat is: az udvari ünnepek leírásaival töltötték meg hasábjait, s a győzmes caesarok tiszteletére irt verseket közöltek. — Midön a népvándorlás előzönlötte Italiát, vége lett a hirlapoknak, s a középkor egész tartama alatt sincs tudomás egyről sem. Csak később Velencében jelent meg ujra hirlap, azután Angliában. Franciaországban 1631. april 1-jén látott napvilágot az első hirlap, melyet Richelieu alapított, s Renaudot orvos szerkesztett.

Renaudot lapja eleinte egyszer jelent meg hetenként egy kis negyedrét iven; később pedig kedden és pénteken egy-egy fél iven. E lap sikere másokat is a példa követésére ösztönzött, s több hirlap és folyóirat indult meg, mint pl. a „Journal des Savants,” mely irodalmi kritikákat, a „Gazette Burlesque,” mely botrányos történeteket, s a „Mercure,” mely politikai híreket és kritikákat tartalmazott. A nagy francia forradalomig az ujságok lényegileg nem sokat változtak. Hanem a forradalom kezdetével valóságos özönviz támadt, s az ekkor keletkezett hirlapoknak pusztán csak a címei jó vastag kötetet megtöltenének. Minden pártnak, minden nevezetesebb egyéniségnek külön organum kellett. A kormány közlönye a „Moniteur Universel” lett, melyből 1789-dik november 27-én jelent meg az első szám. A császárság felállásával jelentékenyen kevesedett az ujságok száma. — 1837-ben a hirlapok valóságos forradalmon mentek keresztül; leszállították árukat, alakjukat pedig megnagyobbították; a nagyszámu hirdetmények díja pótolta az így támadt deficitet, s a tárca behozatala az előfizetök számát szaporította. Jelenleg Franciaországban nem jelen meg aránylag sok hirlap, de annál több példány nyomatik némelyikből. Anglia gazdagabb a lapokra nézve Franciaországnál; ott legalább 500 jelenik meg, nem számítva Skótiát és Irlandot, hol 150-re mehet számuk. Az északamerikai Egyesült-államok Angliát is felülhaladják; ott nincs sem bélyeg, sem papiradó, s akárki adhat ki ujságot? Az Egyesült államokban ezernél több lapn jelen meg, s ezek némelyike oly nagy alakba, hogy egyetlen szám tárcájában egész hosszú regényt közölhet, a mi már nem egyszer meg is történt.

Képtalány.

(Megfejtése a 42-dik számban lesz.)

A 39-dik számban közölt képtalány értelme ez: „Fürlidben tengervész es éj.”

Előzetesi főtérves a

"HAZANK S KÜLFÖLD"

Magyar nyelvű, minden hétfőre megjelenő, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike. A lap minden évben kétszer jelent meg, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike.

A lap minden évben kétszer jelent meg, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike. A lap minden évben kétszer jelent meg, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike.

A lap minden évben kétszer jelent meg, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike. A lap minden évben kétszer jelent meg, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike.

Előzetesi főtérvesek:

1. Októbertől 1887. Októberig egész évre	6 frt — kr.
2. Októbertől 1887. Októberig egész évre	6 frt — kr.
3. Októbertől 1887. Októberig egész évre	6 frt — kr.

W. J. Viktor,
m. akad. nyomd., a „HAZANK S KÜLFÖLD” kiadója.

Emich Gusztáv,
m. akad. nyomd., a „HAZANK S KÜLFÖLD” kiadója.

A lap minden évben kétszer jelent meg, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike. A lap minden évben kétszer jelent meg, a hazai és külföldi hírek, közéleti és tudományos érdeklődésre számot tartó, a magyar nyelvű sajtó legelőkelőbb lapjainak egyike.

FOGL E.-tele vaszon-, asztalnemű- és kész főherneműk gyári raktára

ZUM ERZHERZOG KARL,
Kärnthnerstrasse Nr. 27, im Eckgewölbe der Himmelpfortgasse.

A raktárban mindenféle vaszon, asztalnemű, és kész főherneműk találhatók. A raktárban mindenféle vaszon, asztalnemű, és kész főherneműk találhatók. A raktárban mindenféle vaszon, asztalnemű, és kész főherneműk találhatók.

1. Vaszon férfi-ingek: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

2. Vaszon női-ingek: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

3. Vaszon gyermek-ingek: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

4. Vaszon asztalneműk: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

5. Vaszon kész főherneműk: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

6. Vaszon kész főherneműk: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

7. Vaszon kész főherneműk: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

8. Vaszon kész főherneműk: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

9. Vaszon kész főherneműk: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

10. Vaszon kész főherneműk: (a vaszonból megkivántatva) 1/2, 2, 3, 4, 6 forintig a legfinomabbak.

A raktárban mindenféle vaszon, asztalnemű, és kész főherneműk találhatók. A raktárban mindenféle vaszon, asztalnemű, és kész főherneműk találhatók.